

SLUTRAPPORT FÖR PROJEKTET

Världsarvsområdet Kvarkens skärgård: Människan och landhöjningen

ETT UTVECKLINGSPROJEKT INOM KULTURTURISM
UTBILDNINGS- OCH KULTURMINISTERIET

PROJEKTÄGARE: VÄRLDSARVET I KVARKEN RF

PROJEKTTID: PROJEKTTID 1.6.2020 - 31.10.2022

MERENKURKKU KVARKEN WORLD HERITAGE SITE

Undervisnings- och kulturministeriet

METSÄHALLITUS FORSTSTYRELSEN

Svenska kulturfonden

KULTUR ÖSTERBOTTEN

1. Verksamhetsberättelse för år 2020

Projektstart: I april 2020 kom beskedet från Undervisnings- och kulturministeriet att projektet MäLa beviljats projektmedel för två år. Det var något senare än utlovat, men vi kunde ändå officiellt inleda projektet 1.6.2020 Det möjliggjorde att vi kunde ha kostnader för att inleda planeringen av en utveckling av Björkö-Panike vandringsled, vilket ingick i projektplanen. Från 1.8.2020 började projektledare Liselott Nyström Forsén sitt arbete.

Styrgrupp och arbetsgrupp: Under sensommaren skapades en arbetsgrupp för projektet med uppgift att fungera som projektledarens bollplank och stöd. Förutom föreningens ordförande och verksamhetsledare består arbetsgruppen av tre såväl hembygds- som projektkunniga personer från olika byar. Som projektets styrgrupp fungerar föreningens styrelse. Inför styrelsens första möte på hösten hade vi korrigerat budget, tidsplan och projektplan enligt den erhållna stödsumman. Pressinfo om projektet hölls 4.9 med intervjuer i Vasabladet och Yle Österbotten.

Inledande träff med föreningarna: Redan den 10.9 hölls den första större träffen för representanter för samarbetsparter, lokala föreningar och intresserade av hembygdshistoria och -kultur. Träffen genomfördes i hybridform så att 18 personer deltog på plats i Världsarvsporten och 7 via Teams. En första genomgång av områdets kulturhistoriska pärlor gjordes tillsammans.

Covid-19 och fysiska träffar: I december 2019, när projektansökan för MäLa skrevs, visste vi inte hur väldigt annorlunda år 2020 skulle komma att bli. På det hela taget har vi dock kunnat följa projektplanen mycket väl. Restriktionerna gjorde att vi istället för i stora workshoppar träffades i små gruppträffar med högst 10 personer närvarande.

Arbetet med att ta fram kulturhistoriska teman som anknyter till världsarvsvärdena skedde istället alltså mera byavis. Under hösten och vintern hade vi, något försenat, två träffar per grupp i Molpe-Bergö, Maxmo skärgård, Björkö och i Söderudden-området. På grund av omständigheterna kunde inte träffar hållas i Valgrund-byarna och Replot före januari 2021. I grupperna ingick totalt 40 personer + projektledare och föreningens verksamhetsledare. I grupperna diskuterade vi fritt kring vilka lokalhistoriska och skärgårdskulturella händelser, traditioner och fenomen vi tillsammans vill lyfta i den gemensamma kulturhistoriska berättelsen samt vilka platser audioguidens avsnitt ska behandla.

Materialinsamling och val av platser för audioguiden: Under hösten och vintern gick således projektledarens arbete till absolut största delen ut på att samla in kunskap om den lokala historien och kulturen i och kring världsarvsområdet Kvarkens skärgård. Hon läste hundratals böcker och artiklar och diskuterade med många sakkunniga på olika områden. Eftersom Nyström Forsén redan arbetat inom tidigare stora världsarvsprojekt med betoning på kunskapsförmedling, hade hon redan den geologiska och biologiska kunskapen. Ur all denna information utkristalliserade sig ca 150 kulturhistoriska temaområden som har koppling till landskapet och världsarvsvärdena. Parallellt hade hon gjort en förslagslista i tre prioritetsnivåer för de platser audioguidens avsnitt kunde behandla, totalt 80 platser. Redan

vintern 2020 påbörjade hon arbetet med att fördela temaområden på platser och skriva innehållsbeskrivningar, i syfte att våren 2021 kunna skicka ut dessa till alla samarbetspartners och områdesgrupper för en kommentarsrunda innan de slutliga manuskripten till audioguideavsnitten skrivs.

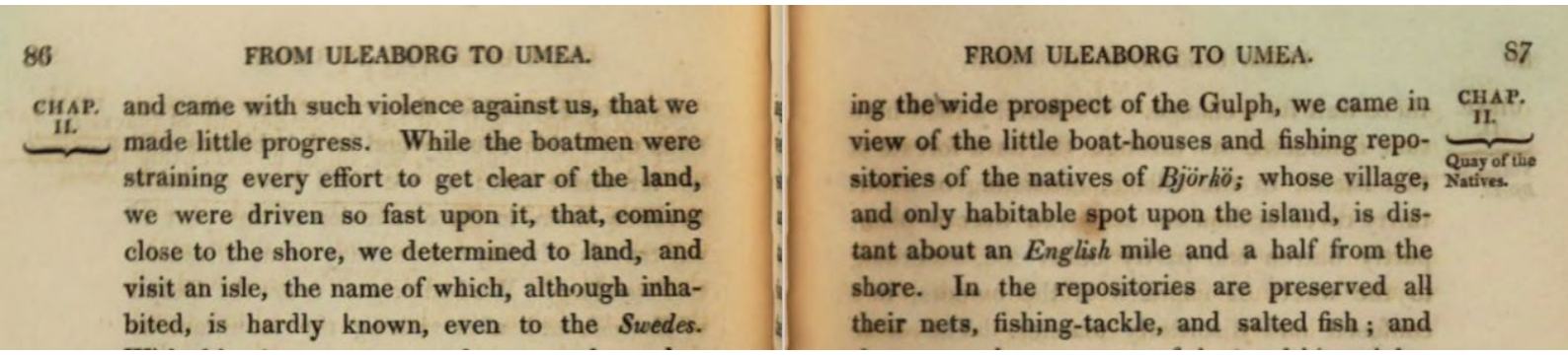

86 FROM ULEABORG TO UMEA.

CHAP. II.

and came with such violence against us, that we made little progress. While the boatmen were straining every effort to get clear of the land, we were driven so fast upon it, that, coming close to the shore, we determined to land, and visit an isle, the name of which, although inhabited, is hardly known, even to the *Swedes*.

FROM ULEABORG TO UMEA. 87

ing the wide prospect of the Gulph, we came in view of the little boat-houses and fishing repositories of the natives of *Björkö;* whose village, and only habitable spot upon the island, is distant about an *English* mile and a half from the shore. In the repositories are preserved all their nets, fishing-tackle, and salted fish; and

CHAP. II.

Quay of the Natives.

Materialinsamlingen har lett till många sorters källmaterial. Här ett utdrag ur en reseskildring som engelsmannen Edward David Clarke skrev efter ett ofrivilligt besök till Björköby år 1799. Källa: Hathi Trust Digital Library

2. Verksamhetsberättelse för 2021

Covid-19 och projektets verksamhet: På det hela taget har den rådande pandemisituationen med påföljande restriktioner inte inverkat så mycket på projektet Människan och landhöjningen. Detta främst tack vare att vi kunde genomföra det mesta vi lovat i projektplanen på andra sätt, i huvudsak antingen att träffas i mindre grupper eller genom Teams. Redan innan projektstart var det klart att projektledaren Liselott Nyström Forsén i huvudsak skulle jobba på distans och kontakt med föreningens personal, samarbetspartners, sakkunniga osv har skötts smidigt via Teams och mejl.

Audioguiden: I början av året stod det klart att det är genom den omfattande audioguiden på tre språk vi i huvudsak ville förmedla den kulturhistoriska berättelse för världsarvsområdet Kvarkens skärgård som är projektets huvudmål. Den kulturhistoriska berättelsen har i de 80 avsnitten vävts samman med kunskapen om områdets geologi och natur och byggts upp i enlighet med den vägledningsplan som uppgjordes för världsarvet Höga Kusten/Kvarkens skärgård 2020, helt enligt projektplanen. Förmedlingen av projektresultatet sker alltså för ovanlighetens skull genom ljud, men eftersom avskrifter, tilläggsmaterial och källor också kommer att finnas på nätet kan vi uppfylla alla tillgänglighetskrav.

Projektledarens arbete med audioguiden har pågått hela 2021 och in på 2022. I arbetet har ingått att välja innehåll, skriva utkast till manuskript för de 80 avsnitten, se till att de faktagranskades och godkändes av sakkunniga och respektive informantgrupp (totalt ca 70 personer), utföra korrigeringar, editera, själv översätta till engelska och sedan bolla texterna med översättaren för korrekturläsningen, kontrollera att den finska översättaren har förstått rätt, bearbeta igen för inläsningen i studion osv. Tips och råd för skrivandet av manuskripten erhöll vi också av Ann-Luise Bertell och Jenny Holm från Österbottniskt Berättarcentrum Glöd. Tanken var att Glöd skulle hålla en skolning för de blivande inläsarna av audioguiden, men det visade sig att de var så professionella att det inte behövdes.

Offertförfrågning för hela det ljudtekniska paketet (inspelningen av inläsningen av audioguiden, editering samt stämningsskapande ljud och musik) gjordes i mitten av februari till fyra firmor varav två gav offert. Som ljudtekniker valdes Stefan Backas och för en del av de stämningsskapande ljuden och musiken valde vi Epidemic Sounds. Backas försåg oss också med exempelvis ljud av is som smälter ur sitt eget digra ljudbibliotek, till stor del skapat i Vikarskat i världsarvsområdet. Som inläsare engagerades en man och en kvinna per språk. De finska versionerna läses av författare Tiina Hautala (som även skrev den första faktaboken om världsarvsområdet Kvarkens skärgård) och pensionerad naturpedagog och världsarvsguide Vesa Heinonen. Heinonen gör därtill faktagranskning och de finska översättningarna och Hautala bearbetar texterna ytterligare. För de engelska versionerna engagerades irländskan

Jennifer Connolly (som även gör den engelska korrekturläsningen samt kontrollerar att innehållet förstås även med en ickenordisk referensram) och britten Lee Passmore, båda Vasabor sedan många år. Och för de svenska rösterna står scenkonstpedagog och musiker Jan Holm och projektledare Liselott Nyström Forsén själv, som har lång erfarenhet av såväl professionell som amatörteater. Nyström Forsén regisserar även inläsarna i studion.

Två personer som brinner för världsarvet - och speciellt för att få berätta om världsarvet. Tiina Hautala och Vesa Heinonen är de finska rösterna i audioguiden. Foto: Liselott Nyström Forsén

Redan under vintern beslöt vi att göra fem avsnitt som ett slags pilot eller test för att få feedback innan vi fortsatte med produktionen. Platserna för de fem avsnitten gjordes tillsammans med Vaseks sommarbuss-projekt i syfte att kunna marknadsföra dem för just de kunderna för att garantera feedback. De första inspelningarna gjordes i april och pilotavsnitten publicerades den första veckan i maj. https://www.vaasa.fi/sv/se-och-upplev/kvarkens-skargard/projekt-kvarken/mala/kvarkens-audio-guide/ . Från oktober fortsatte inspelningarna ungefär en gång i månaden med 15 avsnitt per gång vilket innebär en arbetsdag i studion per språk.

Vi har använt vårt kontaktnät flitigt för att få exempelvis få höra andra världsarvs eller Visit-organisationers erfarenheter av olika program att bygga webbsidor med inför valet av webbplats och leverantör av webbverktyg för audioguiden. Det slutliga valet inspirerades slutligen av de temarutter och virtuella guider som skapats för sydvästra Finlands kust och Skärgårdshavet. Verktyget ESRI ArcGis StoryMaps bokades redan i mars och den förmånliga licensen kommer att betalas av projektet för åren 2022-2024. Inskolning av projektledaren i användandet av webbverktyget skedde på grund av förlängningen av projekttiden och omfördelningen i tidsplaneringen för projektet först i december 2021 (se nedan) och det verkliga arbetet för projektledaren med att bygga de 240+ sidorna sker under vårvintern 2022.

Turismföretagarna: En enkät riktad till världsarvsföretagare och besöksnäring utskickades i januari. I enkäten frågade vi i huvudsak på vilket sätt de önskar få kunskap om världsarvet för att kunna förmedla det vidare, men även exempelvis vilken typ av samarbetsforum de önskar. Världsarvet i Kvarken rf:s verksamhetsledare Kenth Nedergård var anställd i projektet 20% under januari-mars 2021 för att genomföra och sammanställa enkäten. En del insikter från svaren har redan omsatts i verksamhet i föreningen, som önskemålet om ett traditionellt nyhetsbrev. Under året har dessutom föreningen startat ett annat kulturturism-projekt, Kreativa Kvarken, där ett av huvudmålen är just att utveckla, inspirera och stöda världsarvsaktörer till att skapa nya produkter och tjänster för besökare. Därför har de två systerprojekten nu börjat samarbeta nära angående just den här målgruppen och bland annat planerar vi gemensamma skolningar till våren 2022.

En del av projektet går ut på att genom den kulturhistoriska berättelsen inspirera olika världsarvsaktörer att göra nya produkter och tjänster. West Coast Rib Charter, som arrangerar utflykter i världsarvet med ribbåt och svävare, har redan inspirerats till en utflykt med smuggeltema i Molpe tack vare MäLas artikel i Skärgård 1/2021 om hur smugglarna utnyttjade det mycket speciella landskapet här.

Den södra porten till världsarvet: I den ursprungliga projektplanen ingick en planering av ett besöksmål i det södra delområdet av världsarvet. Eftersom inte all finansiering som söktes erhölls, så lades denna del av projektet på is. Under projektets gång har det lokala intresset för en så kallad Världsarvsport i det södra delområdet blivit allt större, framför allt hos aktörer som Korsnäs kommun och fastighetsbolaget bakom Strand-Mölle, som planerar att bygga ut restaurangområdet inom de närmaste åren.

Projektledaren Nyström Forsén deltog 25.10 i den första workshopen som ordnades för att aktörer och invånare i området skulle få drömma till om hur en eventuell Södra världsarvsporten skulle kunna se ut. MäLa har redan i samråd med informanterna i Molpe-Bergö-gruppen gjort fem avsnitt av audioguiden för området runt Molpe Strömmen.

Övrigt:

- Antalet informantgrupper utökades med en grupp sommarstugeägare från Märaskär som projektledaren träffade i oktober. Ett avsnitt av audioguiden om Märaskär infogas på basen av dessa berättelser.
- Under året har projektledaren deltagit i fortbildningar och kurser som gagnat arbetet, tex ”Så skapar du digitala guider som engagerar” och ”Transmedia Storytelling in Museums” av Riksantikvarieämetet i Sverige och ”Is på olika vis” av Sjöhistoriska institutet vid Åbo Akademi.
- Under året har projektledaren antingen skrivit artiklar för tidskrifterna Skärgård och intervjuats i tidskriften Hembygden. Tillsammans med Hautala och Heinonen har hon också gett intervjuer i Yle Pohjanmaa och Vaasalehti. Om projektet har hon berättat på workshoppar o.dyl. arrangerade av VisitVaasa, Maxmo skärgårdsförening och Suomen maailmanperintöyhdistyksen Interpretaatiosuunnitelma-hanke. Projektledaren har även intervjuats för en svensk avhandling om hur ljudguidningar fungerar i besöksnäringen samt av Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun och Metsämuseo Lustos gemensamma projekt, där de också utvecklar ljudberättelser för leden Vihreän kullan kulttuuritie.
- Nyström Forsén fungerar som kontakt för doktorand Veera Mäkitalo vid Åbo Universitet för avhandlingen med tema ”Merenkurkun maankohoaminen ja sen vaikutus alueen kulttuuriin ja kulttuuriperintöön ennen ja nyt” – landhöjningen ur ett humanistiskt perspektiv.

- För utställningen Weichsel i Världsarvsporten gjorde projektledaren manuskript samt läste in på tre språk tillsammans med Hautala och Passmore en kort audioguide för VR-filmen ”Örnens flykt”.
- Projektledaren har regelbundet deltagit i föreningens veckomöten, gemensamma möten om verksamheten vid världsarvsporten samt om världsarvets sociala medier samt styrelsens och den egna arbetsgruppens möten.

Genom en audioguide som kan lyssnas varsomhelst närsomhelst gör vi svårtillgängliga delar av världsarvet mera tillgängliga. Foto från Spiron på Svettgrund: Liselott Nyström

3. Verksamhetsberättelse för 2022

Audioguiden: Under vårvintern skrevs de sista av de 75 manusen, alla berättelser översattes och de återstående avsnitten inbandades. Det kan nu konstateras att arbetet med audioguiden har varit mycket arbetsdrygt, men slutresultatet ser ut att överträffa alla förväntningar och har redan fått en del uppmärksamhet. Under våren och sommaren 2022 fortsatte arbetet med att producera de 225 enskilda webbsidor som behövs för att presentera audioguiden digitalt på nätet parallellt på tre språk (svenska, finska och engelska). Sidorna skapades i programmet ESRI ArcGis Storymaps Online och bäddades sedan in under världsarvets sidor på Vasa-portalen. Valet av webbsajt beror på Vasa-portalens miljonbesökstrafik, portalen är anpassad och tillgänglig, Wordpressbottnen möjliggör skapandet av språkversioner på ett enkelt sätt samt att vi inte vill skapa ytterligare en helt ny portal.

Audioguiden hittas under kortadresserna https://audioguide.kvarken.fi (på svenska och engelska), https://aaniopas.merenkurkku.fi (på finska).

Den som gått Bodvattnet runt, en del av Björkö-Panike vandringsled, kanske känner igen sig på fotot från 1930? Fotot fanns med på utställningen i Arte Mare 2022. Källa: Finna.fi

Utställningen: I slutet av 2021 väcktes tanken att en utställning skulle kunna vara en bra kanal för att ytterligare förmedla projektets resultat och dessutom marknadsföra audioguiden. Projektet MäLa anhöll därför om en utställningstid i galleriet Arte Mare, som Korsholms kommun sköter i Världsarvsporten invid Replotbron och erhöll utställningstid i april-maj 2022. Tanken var att visa upp en del av det bildmaterial som informanterna och hembygdsföreningarna har i sina arkiv som tangerar människans relation till landskapet, exempelvis gamla fotografier av hamnar och landskap där landhöjningens inverkan tydligt syns. I utställningen visades även gammalt filmmaterial från skärgårdsområdet.

För utställningen producerades 25 infoskyltar med 1-5 bilder per skylt samt tillhörande informativa texter på svenska och finska. För utställningen i Arte Mare inlånades föremål med anknytning till berättelserna in från områdets muséer, föreningar och privatpersoner. Föremål utlånades av Granösunds fiskeläge, Kvarkens båtmuseum, Stundars hembygdsmuseum samt privatpersoner i Söderudden.

Den 5 april ordnades lansering av ljudguiden och vernissage för utställningen i Världsarvsporten. På dagen hölls presskonferens för intresserade massmedier. På eftermiddagen hölls en festföreläsning på temat Människan och landhöjningen. För föreläsningen hade engagerats professor emeritus Nils-Erik Villstrand. Projektledare Liselott Nyström Forsén presenterade audioguiden och därefter följde vernissage den nya utställningen.

Utställningen kommer att leva vidare som vandringsutställning. Under tiden 20.6-31.7.2022 visades utställningen i Korsnäs kommunbibliotek med vernissage 20.6.2022. Utställningarna har besökts av mer än 1000 personer enligt gästböckerna. Det verkliga antalet är säkert mångdubbelt, eftersom endast en del av besökarna vanligtvis skriver i en gästbok.

Sommaren 2023 kommer utställningen att utlånas till och visas i Granösunds fiskeläge i Södra Vallgrund. Utställningens skyltar och tillhörande material uppbevaras i Världsarvsporten i Replot.

Bild från utställningen, som visades i Arte Mare våren 2022. Foto: Kenth Nedergård.

Berättarkvällar med världsarvstema: I projektplanen ingick ursprungligen också att förmedla projektets resultat genom föreläsningar eller motsvarande med avsikt att ytterligare förstärka den kontakt som föreningar och andra världsarvsaktörer fick i början av projektet. I samarbete med utvecklingsprojektet Kreativa Kvarken och det Interreg-finansierade projektet Storytagging (https://www.kvarken.org/projekt/storytagging/) ordnades 7 berättarkvällar i augusti och september på olika platser i och kring världsarvsområdet Kvarkens skärgård. Allmänheten var välkommen, men speciellt de informanter och sakkunniga som deltagit i MäLa inbjöds. Varje kväll hade var sitt tema, exempelvis brott & trots, haverier, övernaturligt, färdvägar och yttre skärgården. Lämpliga historier ur den kulturhistoriska berättelsen fungerade som inledning. Till varje kväll inbjöds ett antal lokala berättare, som höll förberedda inlägg på kvällens tema. Under kvällens lopp fick även övriga deltagare bidra med egna historier i anknytning till kvällens tema. Berättarkvällarna intresserade sannerligen och samlade mellan 20 och 70 deltagare de olika kvällarna. Flest deltagare var det i berättarkvällen i Österö uf i Maxmo den 5 september, över 70 stycken. Sammanlagt deltog närmare 250 personer i de gemensamma berättarkvällarna.

Bild från berättarkvällen i Cafe Salteriet, Björköby 22.8.2022. Foto: Piia Orava.

Berättarkvällarna ordnades enligt följande schema:

1.8. En skärgård med gömställen / Piilopaikkojen saaristo
Havsbastu Stormlyktan i Molpe, Korsnäs
Inledare/berättare: Ann-Sofi Backgren, Rafael Frans

8.8. Färdvägar / Kulkeminen saaristossa
UF Havsbandet, Södra Vallgrund, Korsholm
Inledare/berättare: Ann-Sofi Backgren, Solveig Pått, Asta Lähteenmäki

15.8. Sjöfart / Merenkulku
Kvarkens båtmuseum, Åminne, Malax
Inledare/berättare: Ann-Sofi Backgren, Jessica Morney, Karl-David Långbacka

22.8. Det övernaturliga / Yliluonnollinen
Café Salteriet, Björköby, Korsholm
Inledare/berättare: Ann-Sofi Backgren, Tiina Hautala, Riina Peltonen, Vesa Heinonen

29.8. Livet i yttre skärgården / Elämää ulkosaaristossa
Bergö Café & Hantverk, Bergö, Malax
Inledare/berättare: Ann-Sofi Backgren, Iris Sjöberg

5.9. Haverier - Haaksirikot ja haverit
UF Kusten, Maxmo, Vörå
Inledare/berättare: Ann-Sofi Backgren, Monica Östman

12.9. Framtiden, landhöjningen och Höga Kusten / Tulevaisuus, maankohoaminen ja Korkearannikko
Världsarvsporten/ Restaurant Berny's, Replot, Korsholm
Inledare/berättare: Ann-Sofi Backgren, Tuomas Jokela, Maj-Len Vestergård, Ulrika Vestergård-Denward

Infoskyltar i samarbete med Forststyrelsen: I samarbete med Forststyrelsen har projektet producerat 75 skyltar i terrängen i aluminium storlek A3, vilka ska upplysa besökare om att här finns ett avsnitt av audioguiden att lyssna på. Skyltarnas uppgift är att dirigera besökare till audioguiden genom såväl webbadress som QR-kod.

Jonna Hagström på Forststyrelsen håller upp några av audioguidens infoskyltar, som ska placeras ut i terrängen. Foto: Tuija Warén

Längs Björkö-Panike vandringsled, den populäraste och mest frekventerade leden i världsarvsområdet, får varje hållpunkt (17 avsnitt inklusive Svedjehamn) en egen skylt med tillhörande text och unik illustration. Illustrationerna gjordes efter genomförd upphandling av Elina Malmi på byrån Graafme.

Alla skyltarna utformades av verksamhetsledare Kenth Nedergård och trycktes upp av Forststyrelsen. Den del av skyltarna som finns på statlig mark, dvs de besöksmål och leder som Forststyrelsen ansvar för, blir utplacerade och monterade av Forststyrelsen. Övriga skyltar, där berättelserna har producerats i samarbete med lokala föreningar, organisationer och personer, kommer att utplaceras av respektive samarbetspart.

4. Organisation

Tidsplan: Enligt ursprunglig projektplan skulle projektet inledas 1.6.2020 och avslutas 31.5.2022. I praktiken inleddes projektet i början av hösten 2020 med rekrytering av projektledare. Projektledaren Liselott Nyström Forsén anställdes och inledde sitt arbete 1.9.2020.

Coronaepidemin, som slog till våren 2021 och höll på i mer eller mindre form under åren 2021 och 2022, kunde inte alla planerade workshopparna och träffarna ordnas i fysisk form utan sköttes i många fall online. Detta innebar lägre utgifter för möten och mer än förväntat fanns kvar av budgeten hösten 2021. Samtidigt hade möjligheten att ordna en utställning i galleri Arte Mare i Världsarvsporten dykt upp. Ersättande träffar med allmänheten i form av berättarkvällar under hösten 2022 kunde fungera som ersättning för de tidigare inställda publikmötena. Därför anhöll föreningens styrelse under hösten 2021 att projektet Människan och landhöjningen förlängs med tre månader till den 31.10.2022, vilket godkändes av UKM.

Projektets slutliga projekttid blev därmed 1.6.2020 – 31.10.2022.

Personal: Projektet leddes och genomfördes av projektledare Liselott Nyström Forsén, som arbetade på heltid under tiden 1.9.2020 – 15.5.2022.

Efter att Liselott i projektets slutskede övergått till andra uppdrag, slutfördes projektet av föreningens egen personal och övrig projektpersonal på timbasis sommaren och hösten 2022 på timbasis; verksamhetsledare Kenth Nedergård, projektledare Piia Orava och projektplanerare Fia Antus.

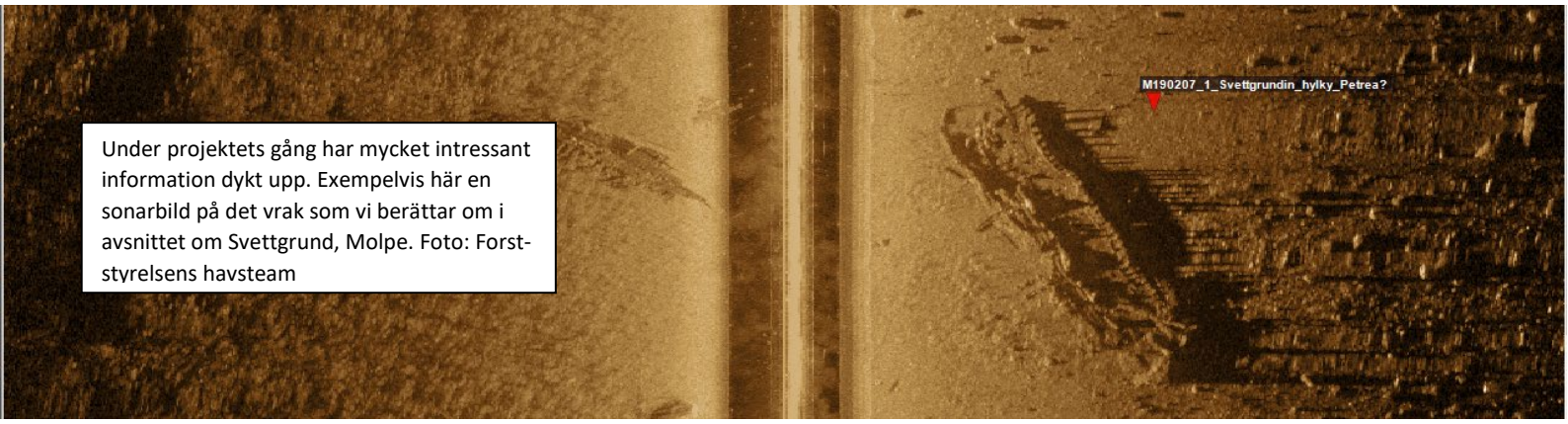

Under projektets gång har mycket intressant information dykt upp. Exempelvis här en sonarbild på det vrak som vi berättar om i avsnittet om Svettgrund, Molpe. Foto: Forststyrelsens havsteam

5. Ekonomi

Projektets resultat: Projektets ursprungliga budget uppgick till 197040 euro. Efter att vi erhållit besked från UKM om ett bidrag på 120000 euro i stället för ansökta 157632 euro revideras budgeten till en genomförbar nivå. Den planerade delen för planering och köptjänster kring ett utkikstorn i södra världsarvsdelen på 25000 euro, vilket skulle skötts av Forststyrelsen, ströks helt. Den uppdaterade budgeten, som projektet arbetade enligt, blev 135000 euro.

Projektkostnaderna uppgick slutligen till 136 694,56 euro. Lönekostnaderna blev något högre än budgeterat; 92661,02 euro jämfört med 84240,00 euro. I den summan ingår även lönekostnader och en del av arvodena för översättning, inläsning och berättarkvällarna. Köptjänsterna blev större än budgeterat; 37290,25 euro jämfört med 31760,00 euro. Överskridningen beror på främst på att ljudguiden blev dyrare än budgeterat pga mer omfattande produktion. Dessutom genomfördes illustrationerna som köptjänst i stället för som en del av projektarbetet. Resekostnaderna blev lägre än budgeterat, eftersom coronapandemin medförde att många planerade möten och resor inhiberades. Likaså omändrades många av projektträffarna/workshopparna från fysiska träffar till onlinemöten, vilket innebar att denna kostnad underskreds. Även projektadministrationen blev billigare än budgeterat i och med att projektarbetet i huvudsak genomfördes som distansarbete och de externa kostnaderna därmed hölls på en låg nivå.

Externa bidrag för projektet (125000 euro) erhölls av Undervisnings- och kulturministeriet 120000 euro, Svenska Österbottens förbund för undervisning och kultur (KulturÖsterbotten) 3000 euro och Svenska Kulturfonden 2000 euro. Föreningens egen andel blev därmed 11694,56 euro.

Upphandlingar: Under projektets gång genomfördes två upphandlingar.

För inspelning och produktion av ljudguiden genomfördes en upphandling i februari 2021. Offertförfrågningar utskickades till fyra entreprenörer. Två offerter erhölls och av dem valdes Stebaudio/Stefan Backas för inbandning och produktion av ljudguidens innehåll.

Inbandningarna och produktionen blev mer omfattande än planerat. Totalt producerades 75 ljudavsnitt på tre språk vardera. Ursprungligen budgeterades för 50 avsnitt. Avsnitten blev 5-12 minuter längre, vilket även var längre än planerat (ca 5 minuter/avsnitt). Detta föranledde högre kostnader för inbandning och produktion än budgeterat. Ljudguiden publicerades online i april 2022 och blev helt färdigställd med alla ljudfiler, bilder, texter och kartor i juni 2022.

Den ursprungliga tanken var att projektledaren Liselott Nyström Forsén under projekttiden skulle producerat illustrationer till audioguidens infotavlor, som placeras ute i terrängen. Men efter att projektledaren avslutat sin anställning i förtid, genomfördes en upphandling av produktion av illustrationer för ljudguidens infotavlor i maj 2022. Offertförfrågan utskickades till 14 entreprenörer. Fyra

företag svarade på offertförfrågan och bland dem valdes Graafme/Elina Malmi. Illustrationerna gjordes under sommaren 2022. Infotavlorna utformades, färdigställdes och trycktes i september 2022.

6. Utvärdering och sammanfattning

Enligt projektplanen var de huvudsakliga målen för projektet ett förbättrat kunskapsunderlag, en ökad förståelse för världsarvets värden och ett ökat antal besökare på hållbara grunder med den kulturella och kulturhistoriska delen av världsarvsberättelsen i fokus. Kunskapen om världsarvsområdets kulturhistoriska har utvidgats och samlats i en lättillgänglig form i den uppgjorda ljudguiden. I ljudguiden presenteras även världsarvets värden i anknytning till de kulturhistoriska berättelserna. Ljudguiden har uppgjorts på ett hållbart sätt är tillgänglig för de flesta i och med att den finns publicerad på vasaregionens internetportal, som uppfyller de nationella tillgänglighetskraven. Förhoppningsvis ska ljudguiden bidra till ökat intresse för världsarvsområdet och ett ökat antal besökare på sikt.

Den huvudsakliga projektidén – audioguiden för världsarvet Kvarkens skärgård - genomfördes planenligt. Omfattningen blev mer omfattande än planerat, men åtgärderna kunde genomföras inom den reviderade totalbudgeten och tidtabellen. Ljudguiden kan avnjutas före besöket via ljudguidens hemsida, under besöket via smarttelefon och även efter besöket om så önskas.

Allt material, som insamlats under projektets gång, har inte kunnat användas i projektet pga utrymmesbrist. Materialet kunde med fördel användas för andra motsvarande projekt och verksamheter i framtiden.

Samarbetet med lokalbefolkningen och insamlingen av lokala berättelser och historier har varit lyckade. Många lokala informanter har deltagit med berättelser och projektets möten och workshoppar har varit uppskattade och välbesökta.

Med anknytning till ljudguiden har 75 infotavlor producerats, som utplaceras på de platser i världsarvsområdet, där en berättelse finns. Tavlorna ska inspirera till flera besök på olika platser i området.

Projektåtgärderna, som tillkommit under projektets gång: vandringsutställning och berättarkvällar, blev mycket lyckade åtgärder. De två utställningarna, som ordnades underprojekttiden, nådde tusentals besökare. Dessutom kommer utställningen även att visas efter projekttiden under sommaren 2023. Berättarkvällarna, som fungerade som slutpresentationer av ljudguiden och projektets verksamhet, var välbesökta och trevliga tillställningar i alla delar av världsarvsområdet.

Företagsenkäten nådde de aktivaste världsarvsföretagarna och gav projektägaren en bra bild av hur vi ska informera om verksamhet, grundinformation och aktualiteter i världsarvsområdet. Som ett resultat av önskade åtgärder i enkäten, har världsarvskoordinatorn och föreningen hösten 2021 börjat producera ett nyhetsbrev för aktualiteter i världsarvet. Ljudguiden och dess innehåll står till företagarnas förfogande om de önskar använda materialet i sin verksamhet.

MERENKURKKU KVARKEN WORLD HERITAGE SITE
Undervisnings- och kulturministeriet
METSÄHALLITUS FORSTSTYRELSEN
Svenska kulturfonden
KULTUR ÖSTERBOTTEN